

Aihe	Ympäristöterveydenhuollon yhteinen arviointi
Arviointi- ja ohjauskäyntien kohde	Raision valvontayksikkö
Osoite	Raision kaupunki Nallinkatu 2 21200 RAISIO
Arviointi- ja ohjauskäynnin päivämäärä	18.4.2023
Läsnä olleet arviointi- ja ohjauskäynnin kohteen edustajat	Anu Murro, kaupungineläinlääkäri Johanna Hämölä, terveystarkastaja Kirsi Anttila, ympäristöpäällikkö Kirsi Puola, terveystarkastaja Marjo Lehmusvuori, terveystarkastaja Rae Merivirta, terveystarkastaja Tuomo Vasala, terveystarkastaja
Arvioinnin suorittaja	Lounais-Suomen aluehallintovirasto Erja Alanen, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Heli Haukioja, läänineläinlääkäri Susanna Pesonen, läänineläinlääkäri
Muut osallistujat	Seija Sorsavirta, terveysvalvontajaoston puheenjohtaja

**Arvioinnin perusteet ja
dokumentit**

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille
2020-2024

Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma 2020-2024

Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2020-2024

Valvonta-asetus (EU) 625/2017

Elintarvikelaki 297/2021

Terveydensuojelulaki 763/1994

Tupakkalaki 549/2016

Valvontayksikön toimintaympäristö

Toimintaympäristö

Valvontayksikköön kuuluu kunnat Raisio, Naantali ja Rusko. Asukkaita on alueella n. 50 000.

Valvontayksikkö on alueellisesti aika pieni, joten matkat valvontakohteisiin ovat lyhyitä.

Toimintaympäristön muutokset

Raision kaupunki on v. 2021 toteuttanut organisaatiouudistuksen. Uusi kaupunginjohtaja on aloittanut vuonna 2021. Raisio on pieni ja ketterä kaupunki, jossa toimitaan nopeasti ja on lupa erehtyä. Ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu muodostavat ympäristöpalvelut-yksikön, joka sijoittuu organisaatiossa kaupunkikehityspalvelut-vastuualueelle. Vastuualueen johtajana on kaupunkikehitysjohtaja. Kaupunkikehityspalvelut ja infrapalvelut muodostavat elinvoima- ja kilpailukykytoimialan. Toimialajohtajana on kaupunginjohtaja. Rakennusvalvonta ja tilapalvelut olivat ennen samassa yksikössä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon kanssa, mutta nyt ne muodostavat omat palveluyksikkönsä ja tilapalvelut kuuluu infrapalvelut-vastuualueelle. Vastuualueiden sijoittuminen eri yksiköihin on vähentänyt yhteydenpitoa, vaikka tilapalvelujen ja rakennusvalvonnan toimistot ovat edelleen samassa rakennuksessa. Ympäristöterveydenhuollolla on kaupungin yhteistyötä lisäksi kunnallisteknisten palvelujen kanssa, koska uimarannat kuuluvat kunnallisteknisille palveluille. Vesi-yhtiö on oma organisaationsa.

Haastattelussa todettiin, että pieneläinpäivystys on kriisissä Varsinais-Suomen alueella. Varsinais-Suomen alueella on yhteisiä sopimuksia eläinlääkärin koulutusta vaativissa tehtävissä ja eläinlääkäreillä on määritelty toimivalta koko alueella. Eläinlääkärin allekirjoittamien kolmasmaavientitodistusten määrä on laskenut huomattavasti Venäjän aloitettua hyökkäyssodan ja Venäjän viennin romahdettua tämän seurauksena. Suurelänlääkäripäivystyksen Raisio ostaa Uudestakaupungista. Pieneläinpäivystys ostetaan tällä hetkellä kilpailutuksen voittaneelta yksityiseltä palveluntuottajalta. Kilpailutus on tehty koko Varsinais-Suomen osalta. Pieneläinpäivystyksen sopimus on katkolla elokuussa. Eläinlääkintähuollon osalta Raisiossa on puolikas eläinlääkärin virka ja kysyntää olisi huomattavasti enemmän kunnalliselle pieneläinpalveluntuottajalle. Valvontaeläinlääkärin tehtävää hoitaa Turun valvontaeläinlääkäri myös Raision alueella.

Suuren muutoksen toimintaan on tuonut myös sosiaali- ja terveystyöpalvelujen siirtyminen hyvinvointialueelle. Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varha on nyt sekä asiakas että sidosryhmä. Näyttää siltä, että kestää kauan ennen kuin yhteistyön saa toimimaan samanlaisena mitä se on ollut aiemmin, kun oltiin samassa organisaatiossa. Myös sosiaalialan henkilöstö vaihtuu tiheästi, mikä tuo omat haasteensa yhteistyöhön.

Yhteistyö sisäilmastotyöryhmässä tilapalvelujen kanssa toimii hyvin. Epidemiatyöryhmän puheenjohtajana toimii kaupungineläinlääkäri ja ryhmä on toiminut hyvin. Ympäristöterveydenhuolto on pieni toimiala eikä se ole kovin tunnettu kaupungin organisaatiossa.

Varsinaista toimintaympäristön tarkempaa analyysiä ei ole tehty. Oman toiminnan onnistumisen kannalta merkityksellisten sidosryhmien kuvaaminen ja niihin liittyvien riskien ja mahdollisuuksien tunnistaminen auttaisi yhteistyömuotojen suunnittelussa.

Lainsäädännön muutokset huomioidaan ja varmistetaan, ettei yksikössä synny resurssivajetta.

Tehtävien tai lainsäädännön muutosten kautta on mietitty tiedotusta myös uusille ryhmille. Ryhmäviestintä onnistuu yksiköstä hyvin. Sähköpostiryhmät on muodostettu Vatissa (ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä) olevista sähköpostiosoitteista.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Toimintaympäristöä tarkasteltaessa olisi hyvä huomioida oman toiminnan onnistumisen kannalta merkittävimmät sidosryhmät.

Organisaatio ja henkilöstö

Valvontayksikön organisaatio

Ympäristöterveydenhuolto kuuluu kaupungin organisaatiossa elinvoima- ja kilpailukykytoimialalle kaupunkikehitys - vastuualueelle. Terveysvalvonnan johtajana on ympäristöpäällikkö. Kaikilla terveystarkastajilla on sama tehtävänkuva.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisena toimii kuntien yhteinen kuusijäseninen terveystarkastajaosto. Jäseniä jaostossa on Raisiosta kolme, Naantalista kaksi ja Ruskolta yksi. Esittelijänä toimii terveystarkastajan vastuuhenkilö. Jaostossa käsitellään vuosittain valvontasuunnitelman ja sen toteutumisen arviointi, lausunnot, tupakointikieltohakemukset ja uhkasakon tuomitsemiset.

Yksiköllä on joka viikko palaveri, johon osallistuu myös rakennusvalvonta. Lisäksi tiistaisin on terveydensuojelun ja elintarvikevalvonnan tiimipalaverit, joissa keskustellaan ajankohtaisista asioista ja sovitaan käytännöistä yhdessä.

Tiimipalavereja on pidetty erittäin hyödyllisinä ja niitä voisi valvontayksikön mukaan pitää jopa sisäisenä auditointina. Palavereista ei tehdä muistiota, mutta jokainen tekee omia muistiinpanoja tarpeen mukaan. Poissaolijoille kerrotaan, jos esille on tullut jotain tärkeää. Myös kahvihuonekeskusteluja pidetään tärkeinä ja antoisina myös työasioitten ratkomisessa.

Delegoitu toimivalta

Delegointipäätös on tehty terveystarkastajaostossa 23.2.2018 ja se on päivitetty 11.2.2020 elintarvikelain 1.1.2020 voimaan tulleen muutoksen johdosta.

Toimivaltaa on delegoitu terveystarkastajille laajasti ja tämä on koettu hyväksi. Tarkastajat voivat esimerkiksi antaa määräyksiä. Valvontayksikön kaikilla tarkastajilla on samat oikeudet, mikä pienessä yksikössä aikaansaa joustavuutta toimintaan. Viranhaltijapäätökset menevät tiedoksi terveystarkastajaostoon. Lausunnot ja uhkasakon tuomitseminen menevät jaoston käsiteltäviksi.

Toisaalta se, että tarkastajat voivat antaa määräyksiä on johtanut siihen, että joidenkin valvontakohteiden asennoituminen tarkastuksiin ja tarkastajiin on negatiivisempaa sen jälkeen, kun tarkastaja on tehnyt päätöksen. Tarkastajat voivat kokea päätöksen tekemisen raskaana, koska ovat joutuneet kohtaamaan uhkaavaa käytöstä ja joutuneet itse esimerkiksi somekeskustelun kohteeksi. Tarkastuksia tehdäänkin pareittain, jos ennalta on tiedossa, että tarkastuksella voi tulla hankaluuksia. Eläinsuojelukäyntejä ja siivottomuustarkastuksia tehdään yleensä pareittain.

Elintarvikevalvontakohteilla Ukrainan tilanne, sähkön hinnan nousu ja perusmaksut nostivat kulurakennetta. Elintarvikevalvontaan on tullut myös harmaan talouden torjunta yhä vahvemmin mukaan.

Negatiivisista kokemuksista ja uhkaavista tilanteista on keskusteltu työyhteisössä ja ilmapiiri keskustelulla on myönteinen. Valvontayksikkö on saanut myös teematyönohjausta ja työkaluja tilanteiden käsittelyyn, mutta ongelmana on se, että ympäristöterveydenhuollon puolella on huonosti saatavilla osaavia ja substanssin tuntevia työnohjaajia.

Valvonnan järjestäminen ja voimavarat

Ympäristöterveysvalvonnassa työskentelee viisi terveystarkastajaa, eläinlääkäri, osa-aikainen pieneläinhoitaja ja toimistosihiteeri (0,5 htv). Terveystarkastajan johtajana toimii ympäristöpäällikkö (0,3 htv). Kaksi tarkastajista hoitaa elintarvikevalvontaa sekä tupakan vähittäismyynnin valvontaa ja kaksi terveydensuojelun valvontaa. Yksi tarkastaja toimii valvontayksikön vastuuhenkilönä ja hoitaa talousveden valvonnan, raportoinnit, suunnitelmat, ilmoitusten ja lupien käsittelyt (talousveden ja tupakan osalta) ja muut hallinnolliset toimet ja on terveystarkastajaostossa

esittelijänä.

Elintarvikevalvonnan eläinlääkäriyhteistyöstä on tehty sopimus Liedon, Turun ja Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon yksiköiden kanssa. Valvontaeläinlääkäreillä on toimivalta kaikkien sopimukseen kuuluvien valvontayksiköiden alueilla. Raision kaupunki ostaa hyötyeläinlääkäripäivystyksen ja eläinlääkärin sijaisuuksien palvelut Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollolta. Pieneläinpäivystyksen hoitaa koko Varsinais-Suomen alueella yksityinen yritys. Raision kaupungilla on Turun kaupungin kanssa yhteinen valvontaeläinlääkärin virka.

Kesäisin otetaan terveystarkastukseen harjoittelija terveystarkastajien sijaiseksi.

Kun kaikki edellä mainitut resurssit lasketaan yhteen, valvontayksikön henkilöresurssi on 8,17 htv. Elintarvikevalvontaan on käytettävissä laskennallisesti 2,64 htv, terveydensuojeluvalvontaan 2,79 htv ja tupakkavalvontaan 0,07 htv.

Valvontasuunnitelmassa on tuotu esille selkeästi se, että valvontayksikön resurssit alittavat lainsäädännön edellyttämän 10 htv. Vuoden 2022 valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin toimielinkäsittelyssä on todettu, että elintarvikevalvonnassa suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten toteutumisprosentti on ollut 83 %, terveydensuojelun 69 % ja tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonnan 100 %. VYHAN (Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) kyselyssä valvonnan toteumasta vajeen syyksi kerrotaan tilapäinen vajeus henkilövoimavaroissa. Terveystarkastusvalvonnassa korjaavaksi toimenpiteeksi esitetään, että osa kauneushoitolojen tarkastuksista on siirretty vuodelle 2023. Terveystarkastajaosto antoi aluehallintoviraston pyytämän selvityksen resurssitilanteesta 9.3.2021. Siinä on todettu mm., että nykyisellä henkilöstömäärällä pystytään normaalitilanteessa hoitamaan valvontatehtävät keskusviranomaisten edellyttämällä tavalla, yksikön toiminta on järjestetty riittävästi ja laadukkaasti ja lisäksi tehtävien järjestäminen on turvattu sopimuksilla naapurialueitten kanssa.

Valvontasuunnitelman mukaan viranhaltijat ovat jakaneet tehtäviään erikoistumalla tiettyihin tehtäviin. Tehtävänjakoa tarkistetaan tarpeen mukaan. Viranhaltijat sijaistavat toinen toisiaan niin, että talous- ja uimaveden laadun valvonta, asiakasneuvonta, todistukset ja terveystarkastukset hoidetaan joustavasti.

Haastattelussa todettiin, että valvontatehtävät on pystytty hoitamaan hyvin.

Henkilövoimavaroiltaan pieni yksikkö on kuitenkin melko haavoittuva äkillisissä tilanteissa ja valvontayksikössä odotetaan mahdollista hyvinvointialueelle siirtymistä. Isompi yksikkö antaisi selustaa enemmän. Nykyisillä

voimavaroilla ei ole aika kehittää toimintaa eikä suunnitella töitä pitempää aikaa eteenpäin. Aikaa ei myöskään ole perehtyä kunnolla uusiin asioihin. Pohdittiin myös sitä, että iso yksikkö ei välttämättä olisi kuitenkaan ratkaisu tähän, työtahti ei kuitenkaan todennäköisesti muuttuisi. Pienen yksikön hyvänä puolena on se, että yhteistyökumppanit, esim. rakennusvalvonta, ovat lähellä. Lisäksi vaihteleva työnkuva on mukavaa ja motivoivaa, ja erikoistuminen ehkä kaventaisi työnkuvaa.

Haastattelussa mukana ollut terveystarkastajaoston puheenjohtaja toi esille, että henkilöstöresurssi kiinnostaa luottamushenkilöitä jaostossa. On tärkeää, ettei resursseissa ole vajetta, ja toimielimen tehtävänä on myös valvoa, että luodaan riittävät henkilöstöresurssit. Tämä on otettava myös budjetissa huomioon.

Hyviä käytäntöjä

(Hyvä käytäntö)

Viikoittaisen tiimipalaverit, joissa keskustellaan asioista ja sovitaan käytännöistä yhdessä.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Yhteisesti sovituista toimintatavoista olisi hyvä jäädä kirjallinen linjaus, jotta niihin voidaan myös myöhemmin palata.

Korjattavaa

(Korjattavaa)

Valvontayksikön henkilöstövoimavarat eivät ole riittävät. Erityisesti eläinlääkintähuollon puolella on vajausta eikä yhteistyö naapurivalvontayksiköiden kanssa paikkaa vajetta riittävästi. Haastattelussa talousveden valvonnasta nousi esille se, että keittokehotukset antaa kaupungineläinlääkäri ja mikäli talousveden häiriötilanne sattuisi hänen lomansa aikana, hänet kutsuttaisiin töihin. Aluehallintovirasto katsoo, että tilanne ei ole kestävä. Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista (410/2009) edellyttää, että ympäristöterveydenhuollolla on oltava käytettävissään vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit tähän tehtävään.

Henkilöstön osaamisen varmistaminen

Pätevyysvaatimukset

Henkilökunnasta lähes kaikilla on vähintään ammattikorkeakoulututkinto. Yksi terveystarkastajista on lisäksi suorittanut rakennusterveysasiantuntijakoulutuksen. Haastattelussa todettiin, että rekrytoinnin yhteydessä huomioidaan lainsäädännön vaatimukset. Kesäksi palkattava sijainen tekee lähinnä vesinäytteiden ottoa

uimarannoilla. Lisäksi hän on mukana elintarvikevalvonnan tarkastuksilla ja tekee itsenäisesti helpompia Oiva-kohteita. Kesäsjaisen kanssa on pääsääntöisesti yksi viranhaltija paikalla ja apua on saatavissa. Sijaiset, jotka ovat vielä opiskelijoita, eivät tee päätöksiä. Eläinlääkärinä sijaistaa Uudenkaupungin valvontayksikön eläinlääkäri.

Perehdyttäminen

Valvontayksikön laatujärjestelmässä mainitaan, että uuden työntekijän perehdyttäminen tehdään LaatuNetin perehdytyslomaketta käyttäen. Kaupungin henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa todetaan, että tärkeä osa osaamisen kehittämistä on työhönopastus ja perehdyttäminen, joista vastuu on esihenkilöllä, vaikka varsinaisena opastajana olisikin työkaveri. Haastattelussa tuotiin esille, että käytössä on LaatuNetin perehdytyslomakkeesta sovellettu lista, joka on laadittu kesätyöntekijää varten. Listasta käydään heti kesätyöntekijän aloittaessa läpi tarvittavat kohdat ja kesätyöntekijä kulkee perehdyttävän tarkastajan mukana tarkastuksilla. Listaan merkitään päivämäärä, kun siihen merkitty kohta tulee hoidettua. Perehdytyslomakkeita ei ole tallennettu myöhempää käyttöä varten.

Kouluttautuminen

Kaupungin henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa todetaan, että toteutettavien koulutusten tulee perustua osaamisen arvioinnin ja ennakkoinnin analyysiin, Raison kaupungin strategisiin tavoitteisiin ja kehityskeskusteluissa asetettuihin tavoitteisiin. Koulutuksiin voidaan osallistua koulutustarpeen ja käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Painopiste koulutuksissa tulee olemaan ammatillisen osaamisen vahvistamisessa sekä ajankohtaisista yhteiskunnallisista sekä lainsäädännön muutoksista syntyvissä koulutustarpeissa sekä työhyvinvointiin tähtäävissä koulutuksissa. Henkilöstöä kannustetaan osallistumaan oman alansa koulutus- ja ajankohtaispäiville. Tavoitteena on, että jokainen työntekijä kouluttautuu vähintään kolme päivää kalenterivuoden aikana. Koulutuspäivien seuranta tapahtuu ESS 7 -järjestelmään tehtyjen koulutushakemusten perusteella, joka jokaisen on tehtävä jokaisesta koulutuspäivästä.

Valvontasuunnitelman mukaan yksikössä on käytäntönä, että vähintään yksi työyhteisöstä käy koulutuksessa ja jakaa tietoa muille. Koulutuksissa käydään säännöllisesti tarpeen, kiinnostuksen ja erikoistumisen mukaan.

Koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain ja se tarkentuu sitä mukaa, kun tietoon tulee vuoden aikana järjestettäviä koulutuksia. Koulutuksiin on arvioitu kuluvan noin 35 htpv.

Haastattelussa todettiin, että jokainen tarkastaja pääsee niihin ohjaavien tahojen järjestämiin koulutuksiin, joihin tuntee tarvetta. Koulutustarpeita käsitellään myös kehityskeskusteluissa ja selvitetään, onko tarkastajalla jokin tietty osa-alue, josta koulutusta tarvitaan. Substanssikoulutuspäivät kirjataan valvontayksikön omaan Excel-taulukkoon henkilötyöpäivinä, josta ne siirretään Vyhan raporttiin. Lyhyempiä Teams-koulutuksia ei yleensä kirjata Exceliin.

Kaupungin ESS 7-järjestelmään merkitään vähintään puolen päivän koulutukset, mutta ei sen lyhyempiä. Vuonna 2022 substanssikoulutuspäiviä on henkilöstölle kertynyt yhteensä 36 htpv.

Elintarvikevalvontaa tekeville terveystarkastajille oli rekisterissä merkitty vuonna 2022 yhteensä 16 koulutuspäivää, mikä on 8 päivää /henkilö. Valtakunnallinen tavoite on 8 koulutuspäivää/henkilö, mikä toteutui.

Koulutuksia käydään yksikön viikkopalavereissa lyhyesti läpi.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Perehdytyslomake on hyvä tallentaa järjestelmään, jotta myöhemmin voidaan todentaa perehdyttämisen onnistuminen.

Valvontatyötä ohjaavat ja tukevat asiat

Tietojärjestelmät

Valvontayksikön tietojärjestelmänä on Vati (ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä). Terveysvalvonnan vastuhenkilö on järjestelmän pääkäyttäjä. Valvontakohteet on jaettu tarkastajien kesken ja jokainen tarkastaja huolehtii omien kohteidensa merkinnöistä Vatissa. Kohdetietoja päivitetään pääsääntöisesti sitä mukaa, kun käydään tarkastuksilla. Kirjausten yhdenmukaisuuden varmistamiseksi lähtökohtana on, että jokainen tekee kirjaukset Vati-ohjeen mukaisesti. Lisäksi kirjaustavasta keskustellaan palavereissa. Pääkäyttäjä osallistuu säännöllisesti ajankohtaista Vatista -tilaisuuksiin ja tuo siellä käsiteltyjä asioita henkilöstölle tietoon.

Vyha-järjestelmää (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) käyttää terveystarkastuksen vastuhenkilö.

Laatujärjestelmä tai toimintaohjeet

Valvontayksikölle on laadittu laatujärjestelmä opinnäytetyönä. Laatukäsikirjaa päivitetään ja muokataan tarpeen mukaan. Omia tarkastusohjeita tai muita ohjeita ei kuitenkaan ole käytössä vaan yksikkö käyttää Ruokaviraston ja Valviran ohjeita. Epidemiaohjeistus päivitetään kerran vuodessa ja tarkistetaan yhteystietojen ajantasaisuus. Valvontayksikössä tehdään tarkastusten yhdenmukaistamiseksi paritarkastuksia.

Valvontayksiköllä on käytössään myös LaatuNet. Sitä hyödynnetään jonkin verran. Interkalibrointiin on osallistuttu ja

poikkeamakirjanpito on tarkoitus ottaa käyttöön. Vuosittaisia kirjauksia ei kuitenkaan ajanpuutteen vuoksi ole pystytty toteuttamaan.

Asiakaspalautetta tulee melko vähän eikä varsinaisia reklamaatioita ole tullut lainkaan. Tarkastuskohteissa on joskus suullisesti valitettu esimerkiksi siitä, että on tehty liikaa tarkastuksia tai valvottu vääriä asioita. Pääsääntöisesti asiakkaat valittavat suoraan niihin paikkoihin, joissa ovat asiakkaana. Esimerkiksi eläinlääkärin vastaanotolle tulee valituksia eläinlääkäriaikojen vähydestä ja eläinlääkäripalvelujen tarpeesta. Eläinlääkäri ei itse vastaa eläinlääkäriresursseista ja tämän kaltainen palaute tulisi ohjata henkilölle, jolla on mahdollisuus vaikuttaa resursseihin..

Kuntalaisille on sekä Raision että Naantalın kaupungin verkkosivuilla palautejärjestelmä. Sinne tuleva ympäristöterveydenhuoltoa koskeva palaute lähetetään suoraan ympäristöterveydenhuoltoon. Siten tieto epäkohdista, jotka ovat jo ympäristöterveydenhuollon tiedossa mutta joille ei voida tehdä mitään, ei mene kaupungille. Asioiden korjaaminen olisi mahdollisesti tehokkaampaa, jos palaute menisi esimerkiksi kaupunginjohtajalle. Asiakaspalautteista tulisi tehdä kooste, jossa näkyisi myös palautteen johdosta tehdyt korjaavat toimenpiteet ja mahdollisesti avoinna olevat asiat.

Valvontayksiköllä on ollut tarkoitus tehdä asiakastyytyväisyyskysely mutta toteuttamistapa on edelleen pohdinnassa.

Maksullisuus ja maksutaksat

Taksa on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.11.2021 ja se on tullut voimaan 1.1.2022. Taksa on tarkistettu terveysvalvontajaostossa 5.4.2022, kun lakimuutoksen myötä tuli voimaan terveydensuojelulain valvonnan perusmaksu. Taksa on tehty kuntaliiton mallipohjalle.

Valvontaa ei ole kohdistettu enemmän maksaviin kohteisiin. Maksut eivät kata valvonnan kuluja. Taksassa on mainittu, että jos tarkastus tai asian käsittely on erittäin vaativa, maksua voidaan korottaa, mutta sille on ollut harvoin tarvetta. Todettiin myös, että olisi hankala todeta, mitkä olisivat perusteet maksun korotukselle. Kuitenkin korotettua maksua on käytetty joitakin kertoja vuodessa ja perusteena tällöin on ollut suuri työmäärä.

Vuosimaksun käyttöönottoa on perusteltu mm. sillä, että se kattaisi myös valvontakohteisiin kohdistuvan valmentavan otteen, mutta haastattelussa todettiin, että valmentava ote ei ole lisääntynyt vuosimaksun myötä, vaan sitä on tehty aiemminkin.

Vuosimaksutulojen käyttämisen tai kohdentamisen suhteen ei vielä ole tehty ratkaisuja. Vuosimaksutuloilla on pystytty palkkaamaan kesäsijainen.

Neuvonta ja ohjaus

Valvontayksikön verkkosivut ovat selkeät. Yhteystiedot ja hoidettavat tehtävät löytyvät helposti. Taksa ja valvontasuunnitelma ovat netissä. Ilmoitusten tekemiseen on asiakkaille ohjeet ja asiakkaita on ohjattu pääsääntöisesti hyvin. Sivulla on myös linkit Ilppaan (ympäristöterveydenhuollon sähköinen ilmoituspalvelu).

Ympäristöterveydenhuollon sivuille johtavan linkin nimenä on ympäristöterveys ja eläimet eivätkä asiakkaat ehkä osaa etsiä esimerkiksi asumisterveysasioita tuosta linkistä. Haastattelussa kuitenkin todettiin, että asiakkaat tulevat sivuille yleensä hakusanojen avulla, joten oikeat sivut löytyvät kyllä. Valvontayksikkö on myös käytännössä todennut, että asiakkaat käyttävät sivuja. Naantalinnon kaupungin verkkosivuilla on ympäristöterveydenhuollon osalta linkit Raision sivuille, kuten myös Ruskon kunnan sivuille. Terveystarkastajista kaksi päivittää verkkosivuja. Yhteystietojen muutokset tulevat kaupungin it-puolelta. Verkkosivujen päivitykset hoituvat nopeasti.

Asiakkaiden yhteydenotot tulevat pääasiassa sähköpostilla, mutta varsinkin iäkkäämmät asiakkaat käyttävät puhelinta. Asumisterveyteen liittyvät yhteydenotot tulevat yleensä puhelimitse.

Haastattelussa todettiin, että SaHa-ilmoitukset (Ilpan kautta tehtävät sairastumis- ja haittailmoitukset), eivät vielä toimi eivätkä ilmoitukset tule Vatiin.

Viestintä normaalioloissa

Valvontayksiköllä on käytössään Raision kaupungin viestintäsuunnitelma, joka on vuodelta 2015. Sen lisäksi on olemassa lyhyempi ja uudempi viestintäohje, joka antaa selkeitä ohjeita viranhaltijoille viestintää varten kaikenlaisiin tilanteisiin. Valvontasuunnitelmassa todetaan, että viestintään kuuluu asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen. Palvelusihteerit neuvovat ja opastavat mm. oikean viranomaisen löytämiseksi. Muuten viranhaltijat antavat ohjausta ja neuvontaa verkkosivuilla sekä puhelimitse tai sähköpostin välityksellä ja tarkastuskäyntien yhteydessä. Raisio tiedottaa -lehdessä on ollut tietoisuuksia esimerkiksi talousveden laadusta. Viestinnän tukena on Raision kaupungin viestintästrategia

Viestintäsuunnitelmassa kannustetaan viranhaltijoita olemaan sosiaalisessa mediassa mutta työnantajan edustajana. Haastattelussa todettiin, että valvontayksikkö ei ole sosiaalisessa mediassa. Raision kaupungilla on oma sosiaalisen median viestintää hoitava henkilö. Myös Naantalissa on viestintävastaava.

Valvontayksikkö pitää itse aktiivisesti yllä omia verkkosivujaan. Joskus valvonnan olisi tarpeellista tarkistaa asioita toiminnanharjoittajien sosiaalisen median tileiltä (esim. Facebook), mutta niitä ei pysty tarkastamaan, ellei mene sinne omilla henkilökohtaisilla tunnuksilla. Sitä viranhaltijat eivät pidä tarkoituksenmukaisena.

Tehtävien tai lainsäädännön muutosten kautta on mietitty tiedotusvastuuta uusille ryhmille. Ryhmäviestintä onnistuu yksiköstä. Sähköpostiryhmät on muodostettu Vatissa olevista sähköpostiosoitteista.

Naantalin ja Raision vesihuoltolaitokset tiedottavat itse kiitettävästi. Kaupunkien uimarannoista vastaavat tahot päivittävät myös kiitettävästi uimarantoja koskevia verkkosivuja.

Laboratoriot

Valvontasuunnitelmasta löytyvät valvontayksikön käyttämien laboratorioiden yhteystiedot. Suunnitelmassa on kuvattu laboratorioiden hyväksyntä ja mihin erikoisaloihin ne ovat erikoistuneet.

Haastattelussa todettiin, että käytettävät laboratoriot ovat akkreditoituja. Lisäksi näytteitä vietäessä varmistetaan, että käytössä on hyväksytty menetelmä.

Laboratoriolla ei ole päivitysnumeroa, mutta laboratoriopäällikön ja johtajan numerot ovat tiedossa. Sopimuksessa ei ole sopimusta näytteiden viennistä virka-ajan ulkopuolella, mutta laboratorion on käytännössäkin todettu joustavan, jos on ollut tarvetta viedä talousvesinäytteitä virka-ajan ulkopuolella. Elintarvikelaboratorion joustavuutta virka-ajan ulkopuolella ei ole varmistettu.

Auditoinnit, arviointi- ja ohjauskäynnit

Valvontayksikön edustajat totesivat, että erilaisia auditointeja ja ohjauskäyntejä on ollut melko paljon viime vuosina. Esimerkiksi v. 2022 oli EU-auditointi kalahygieniavalvonnasta, johon osallistui myös Ruokavirasto ja AVI. Syksyllä Ruokaviraston kalatiimi teki ohjaavan tarkastuskäynnin yksikköön.

Valvontayksikkö on osallistunut LaatuNetin interkalibrointeihin, joita on tehty elintarvikevalvonnan ja terveydensuojelun asiakokonaisuuksiin.

Auditointeihin suhtaudutaan positiivisesti ja niistä yritetään oppia ja tehdä korjaavat toimenpiteet. Auditointien jälkeen olisi tarvetta tehdä isompia linjauksia ja miettiä miten otettaisiin käyttöön hyvät ideat, joita käynneillä tulee esiin. Kirjauksia näistä ei ole tehty, mutta asioita on käyty yhteisesti läpi ja sovittu mitä ideoita otetaan käyttöön. Suunnitteluun ja uudistamiseen ei vain ole riittävästi aikaa.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Asiakaspalautteista tulisi tehdä kooste, jossa näkyisi myös palautteen johdosta tehdyt korjaavat toimenpiteet ja mahdollisesti avoinna olevat asiat.

Kehitettävää

(Kehitettävää)

Auditointien ja ajo-käyntien jälkeen olisi hyvä kirjata poikkeamat ja kehitysehdotukset ja yksikön omat kehitysideat ja viedä niitä eteenpäin suunnitellusti. Seuraava vuotta suunniteltaessa on hyvä käydä läpi muun muassa poikkeamista, auditoinneista, asiakaspalautteesta, raportoinnista nousevat keskeisimmät havainnot ja miettiä miten ne vaikuttavat seuraavan vuoden suunnitelmaan ja sitä kautta parantaa toimintaa seuraavana vuonna (jatkuvan parantamisen malli).

Valvontasuunnitelma ja sen toteutuminen

Yhteiset tavoitteet valvontasuunnitelmassa

Valvontasuunnitelman mukaan valvontaohjelmakauden teemana on yhdenmukaisen valvonnan ja yhteistyön edistäminen, joista ensin mainittu sisältää valvonnan laadun parantamisen.

Haastattelussa todettiin, että viranomaisyhteistyötä tehdään erityisesti alueen muiden ympäristöterveydenhuollon johtajien kanssa. Yhteistyötä on myös tarkastajien ja Ruokaviraston välillä. Pelastuslaitos ja sosiaalihuolto ovat tärkeitä terveydensuojelun yhteistyökumppaneita ja näiden tahojen kanssa tehdään jonkin verran yhteistarkastuksia (ns. siivottomuustarkastukset). Ympäristönsuojelun kanssa annetaan yhteislausuntoja tai lausunnot koordinoidaan muuten yhteistyössä, jos sekä lupalautakunta ja terveysvalvontajaosto antavat lausunnon samasta asiasta.

Yhteistyötä tehdään myös muitten valvontayksiköitten kanssa lähinnä keskustelemalla käytännön toimintatavoista. Muuten tarkastajien välillä yhteistyötä aika vähän.

Kuluttajaturvallisuusviranomaisen kanssa yhteistyö nähtäisiin tärkeäksi, mutta Tukes vastaa epäkohtia koskeviin viesteihin vain vastaanottoilmoituksella ja toteaa, ettei tiedota miten asiaa hoidetaan eteenpäin.

Rakennusvalvonnan kanssa tehdään melko paljon yhteistyötä, ja sieltä tulee mm. lausuntopyyntöjä.

Valvontasuunnitelma päivitetään joka vuosi. Terveysvalvonnan vastuhenkilö kartoittaa ensin henkilöstö- ja muut

muutokset ja tarkistaa valtakunnallisten ohjelmien päivitykset ja kysyy sen jälkeen tarkastajilta ehdotuksia mitä valvontasuunnitelmaan pitäisi sisällyttää.

Eläinlääkintähuollolla on erillinen suunnitelma, joka on aikanaan tehty EHO:n (eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma) suunnitelman pohjalta. Eläinlääkintähuollon suunnitelman tekee eläinlääkäri.

Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin toimielinkäsittelyssä on todettu, että elintarvikevalvonnassa suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten toteutumisprosentti on ollut 83 %, terveydensuojelun 69 % ja tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden myynnin valvonnan 100 %. VYHAn kyselyssä valvonnan toteumasta vajeen syyksi kerrotaan tilapäinen vajuus henkilövoimavaroissa. Terveydensuojeluvalvonnassa korjaavaksi toimenpiteeksi esitetään, että osa kauneushoitoloiden tarkastuksista on siirretty vuodelle 2023. Pääsääntöisesti muutenkin tarkastamatta jääneet valvontakohteet siirtyvät seuraavalle vuodelle, ja ne tehdään ensin.

Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan vähintään neljä kertaa vuodessa terveysvalvontajaostossa. Toteutuminen menee tiedoksi myös tarkastajille. Toimielimen jäsenet ovat kiinnostuneita siitä, mitä prosenttiluvut kertovat ja asiasta käydään hyvin keskustelua. Vuosittain laadittava arviointiraportti käsitellään jaostossa. Seuranta hyödynnetään paikallisen valvonnan kehittämisessä, valvonnan jatkuvuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

Haastattelussa todettiin, että tarkastuksia voitaisiin tehdä myös niin, että niiden määrä lisääntyy, mutta itse tarkastukset ovat suppeampia. Siten toteumaprocentti ei välttämättä kerro todellista tilannetta tavoitteen toteutumisesta. Toisaalta henkilökunnan osaamisen kehittymisen myötä tarkastukset ovat syvällisempiä ja niissä voidaan tarkastusta ohjata yhä riskiperusteisemmin pintapuolisen havainnoinnin sijaan. Siten toteumaprocentti ei myöskään välttämättä kerro todellista tilannetta tarkastamisen tasosta.

Varautuminen häiriötilanteisiin

Häiriötilannesuunnitelman laatiminen ja yhteensovittaminen

Raision kaupungilla on koko kaupungin kattava valmiussuunnitelma. Ympäristön- ja rakennusvalvontapalvelut on aikanaan laatinut erityistilanteiden suunnitelman, jossa on kuvattu monipuolisesti erilaiset mahdolliset ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteet, joita valvontayksikön alueella voi olla. Suunnitelma on tarkoitettu päivittämään nyt niin, että se olisi pelkästään ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelma. Valvontayksikössä on myös laadittu ohjeistus elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittämiseen. Suunnitelma ja siinä olevat yhteystiedot

ovat ajan tasalla. Ohjeistus sisältää toimintakaavion elintarvike- ja vesivälitteisessä epidemiassa ja siinä on muun muassa keittokehotusmalli valmiina.

Epidemiatyöryhmän ohjeistuksen on käytännössäkin todettu toimivan hyvin, kun Ruskolla oli talusveden häiriötilanne. Tilanteessa pystyttiin toimimaan nopeasti, kun tarvittavat toimet katsottiin ohjeistuksesta.

Raision kaupungilla on ollut valmiusharjoituksia, joihin ympäristöpäällikkö ja terveysturvaston vastuhenkilö ovat osallistuneet. Ympäristöpäällikkö kuuluu kaupungin valmiusryhmään, joten hän pystyy välittämään tietoa puolin ja toisin. Naantalin ja Ruskon kanssa ei ole juurikaan yhteistyötä varautumisessa. Valvontayksikkö on osallistunut myös ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisiin Outo17 ja Ymppe21 -harjoituksiin.

Häiriötilannesuunnitelman perehdyttäminen ja työnjako

Kaikki tarkastajat kuuluvat epidemiatyöryhmään ja osallistuvat vuosittaisiin kokouksiin. Siten kaikilla pysyy hyvin häiriötilanteiden osaaminen yllä. Järjestely lisää kriisiajan osaamista yksikössä.

Viestintä häiriötilanteissa

Valvontasuunnitelman mukaan kriisitilanteissa Raision kaupungin kriisiviestintäohje on käytössä soveltuvin osin. Epidemiatyöryhmän uusitussa ohjeistuksessa on mallitiedotteita erityistilanteiden varalle. Tiedottamisesta vastaa epidemiatyöryhmän vastuhenkilö. Erityistilanteissa viranomaisen tulee tiedottaa tilanteesta tarpeen mukaan ja omaaloitteisesti. Pääsääntöisesti tiedottamisesta vastaa terveysturvaston johtaja. Myös vaaratiedotteen antamiseen on ohjeistus epidemiatyöryhmän ohjeistuksessa.

Haastattelussa todettiin, että häiriötilanteessa tiedotus lähtee epidemiatyöryhmästä, joka antaa tiedotteen yhteistyössä kaupungin tiedottajan kanssa. Vesihuollon kanssa on sovittu, että jos viikonlopun aikana tapahtuu selkeä tilanne, putkirikko tms., vesihuolto saa tiedottaa itse. Epidemiatyöryhmän jäsenten yksityisnumerot ovat epidemiatyöryhmän ohjeistuksessa, joten vesihuolto pystyy ottamaan yhteyttä tarvittaviin henkilöihin myös virka-ajan ulkopuolella.

Rymy-ilmoituksen (ruokamyrkytys-epidemiarekisteritietojärjestelmään tehtävä elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden epäilyilmoitus) voi tehdä kuka vain, mutta selvityksen Rymy-järjestelmään tekee kaupungineläinlääkäri.

Terveysturvaston vastuhenkilö kirjaa talusveden häiriötilanteet, ilmoitukset ja yhteenvedot Vatiin.

Epidemiaselvitystyöryhmä

**Arviointi- ja ohjauskäynnin
loppuraportti**

Julkinen

15.12.2023

16/16

Epidemioiden selvitystyöryhmän kokoonpano on asianmukainen. Selvitystyöryhmän vastuuhenkilönä ja koollekutsujana toimii eläinlääkäri. Epidemiatapauksissa selvitystyöryhmän kokoonpano riippuu siitä, minkä kunnan alueella epidemia on tapahtunut. Selvitystyöryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Työryhmälle on laadittu oma toimintaohje, johon on sisällytetty myös kriisiviestintäohje. Toimintaohje on painottunut elintarvikeväälitteisiin epidemioihin. Ohjeistuksessa on myös erikseen dokumentti ”Toimintamalli häiriötilanteet talousvesi”. Epidemiaselvitystyöryhmän vastuuhenkilö osallistuu kesällä Puolustusvoimien ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen epidemiaselvityskurssille.